

do dveh, treh in štirih popkov ali očes tako, da poslednje okó pri rezi podolgoma po palicah kaže; iztrebi vse postranske nepotrebne rastlike; poglej in priveži jih ravno tako, kakor prejšnje leto. Spletana oknica so zdaj že 28 do 32 palcev od tal visoka.

Plotovo sadilo moraš tudi čisto opléti in okopati. Ko bi plot čvrsto ne rastel, bilo bi to znamenje, da je v slabo prst vsajen. Temu se kmalu pomaga: potrosi sad pozno v jeseni z gnojem, da čez zimo leži, prihodnjo spomlad pa gnoj z zemljo zagrebi, samo to varuj, da ga preblizo debela ali do koreninic ne pripraviš.

Opravila v šestem letu.

Le-te že precej visoke sadike poženejo med letom postranskih vejic brez števila, katerih vseh z nožem porazati mogoče ni; zatorej si je treba take škarje napraviti, ž njimi vse stranske šibice do dveh ali treh palcev od srede plota merivši postriči, samo letni poganjki naj do storjenega letošnjega opletanja ostanejo. Potem, kadar je sadilo po obeh stranéh ravno pristriženo, se plot zopet za eno stopinjo po čevlju više v križe poplete; zdaj prve rastlike na remeljne priveži in jim letne poganjke prireži; tako delaj tudi za naprej, dokler ti bo plot dosti visok.

Kdor bi hotel le 4 čevlje visok plot izrediti, more tudi v tem letu prepletanje dokončati, če se mu prve rastlike zadosti dolge in močne zdijo. Če se plot v rasti kje kaj vlekne ali zbunká, se morajo tam trdni koli zabiti in na-nje plot naravno nategniti.

Kako gré dalje trnovemu plotu streči?

Kadar je plot do pripravne visokosti dorastel, ga moraš vsako leto dvakrat lično in čedno pristriči, namreč: spomlad, predno je sočen, in poleti, kadar se sok ustavi, to je: en teden pred kresom — in en teden po kresu. To delo gré urno spod rok; priden delavec pristriže na dan sto sežnjev podolgoma po obeh stranéh plota. Gledati je zdaj pri obrezovanji prav tako kakor od začetka, da se mu na stranéh širje razrašati ne dá kakor do pol čevlja; tako bo plot prav lep in silno gost.

(Konec prihodnjič.)

O novem redu dedovanja med kmeti.

Sporočilo našim kmetiškim gospodarjem.

Spisal dr. Bučar.

(Konec.)

Da pa dosežemo zaželeni vspeh, treba, da vsak zapusti poslednjo voljo veljavno. Že gori omenjeni 727. §. obč. drž. zakonika kaže, da pri sporočevanju zadnje volje ni ravno malo puntov ali toček, na ktere mora sporočevalec paziti, ako hoče, da se mu testament ali saj nekaj testamenta ne ovrže. Vrh tega pa imamo še toliko družih postavnih razločkov, varstev, ukazov, na primer, zastran telesnih in dušnih zmožnosti sporočevalca, zastran prič, lastnosti ustmenih ali pisanih testamentov, zastran pravic zakonskih itd., da se mora po vsi pravici spoznati in reči, da nobeden si ne more biti gotov, da je oporoko storil veljavno, ako je ni delal po svetu človeka, pravde ali pravnih postav dobro učenega. Zato, prijatelji! ne zaupajte vsacemu pisarju; gola pisarija ni družega, ko delo dninarja ali žurnadnika; ne hodite k kovačiču, temuč k kovaču!

Še drugi pomoček imamo, s katerim gospodar more opraviti, da se mu premoženje proti volji ne trga, namreč izročilno pismo, ki ga živi oče dá ali sinu ali hčeri, ali zetu ali drugemu. V tacih pogodbah prejemniku premoženja ukazuje oče, da mora dajati sta-

rišem živež, otrokom dedšine ali parte, da mora dolgove plačevati itd., kakor je sploh znano.

Toda ne morem hvaliti tacega početja. Molčimo od velicnih stroškov, posebno od obilnih procentov (ali desetega denarja), ki deželo grozovito razdevajo, ki se morajo pogostoma plačevati od celega premoženja, naj bo zadolženo ali ne, od vžitkov in dedšin. Ali še hujše so druge napake, ko mora, na primer, mladi gospodar iti na vojsko; ko umrje, pride zopet drug gospodar v hišo; ko mladi ne morejo ali nočejo dajati starišem vžitka ali bratom in sestram dedšin; ko nastajajo pravde, hudi prepiri, celó tepeži v družini. Kaj je temu poglavitni vzrok? Le to, da se je v družini spreobrnil božji in natorni red, očetu — glavarju družine — je čast in moč odvzeta, ali prav za prav, sam jo je bil tje vrgel; namesti očeta in matere v hiši gospodujeta sin in nevesta; stari, ki bi imel biti gospodar, postane hlapec, pokoren hlapec, in otrok, kateri bi imel vbógati, postane gospodar staremu. Nikakor ni mogoče, da bi se takóšen narobe prevrnjen hišen red dobro obnašal.

Al takih napak v naši deželi tudi celó treba ni. Prosim Vas, slovenski možaki! potrudite se, da to stvar nekoliko preduhtate.

Predložim Vam nasvèt, toda ne silim ga Vam. Je-li bi ne mogli mi živeti, kakor živijo naši bližnji bratje Hrvatje? Oče je hišni gospodar, dokler živi; modro in lahko vlada med svojimi, naj si bodi družina, kolikoršna hoče, ker vsa oblast je v njegovi roki, srce mu je polno ljubezni do hiše in družine in vsi podložni spoštujejo gazdo. Sinovi se ženijo v hiši očetovski, ako jim ne kaže rajši drugam iti; neveste prinašajo doto v hišo, ki se jim tukaj tudi zagotovi ali intabulira. Slednjič oče, čegar je vedno premoženje lastno, ga po oporoki zapusti starejšemu sinu, ali komur koli ga on dati za boljše spozná. Tako nimajo delati ne izročilnih pisem, ne odveč plačevati procentov, ne tožiti, ne pravdati se, — hiša pa vedno ostane častitljiva in močna. Se vé, da pri vsem tem bi ne smelo biti kakoršne sile, — vsak gospodar stori, kakor mu drago.

Tako, mislim, bi se v naših družinah živelo natorno, premoženja pa bi se ohranila, in zapahnjene bi bile duri neizrekljivo slabim nasledkom nove postave, ktera nam žuga malo po malo razdrobiti vse kmetije, ter s tem v nič spraviti domovino.

Kaj pa je storiti, če vendar kmet umrje in ne zapusti veljavne oporoke?

Tedaj se morajo njegovi nasledniki med seboj složno porazumeti, da po njihovem dogovoru sodnija ali notár, pri katerem se obravnava zapuščine spisuje, spozná celo kmetijo samo enemu dediču (za kterega bo menda natorno najugodniše postaviti starejšega), drugim pa da se odločijo primerne dedšine v denarji. Vsakemu, ki ima pri obravnavi opraviti, vsacemu dediču, jerofu, vsacemu sodnijskemu uradniku in notarju pa je sveta dolžnost, da pripomore, kolikor je moč, da se med dediči sklene dobrovoljna pogodba taka, da pride kmetija ranjcega enemu samemu dediču cela v last in le ta izplačuje dedšine vsem drugim.

Ako bi se taka poravnava nikakor ne mógla doseči, je po sedanji postavi sodnik prisiljen, da kmetijo razkositi mora. Tacih delitev pa nas Bog varuj!

Iz deželnih zborov.

O zadevah naših občin.

Letošnji deželni zbor kranjski je vzel v prevdarek tudi to: ali je bolje, da so občine (soseske) majhne ali velike, in pa to: ali ne bi kazalo, da tudi pri nas na Kranjskem kakor tudi po nekterih družih deželah bi se ustanovile še take vélike občine, ki obsegajo

več občin, to je, občine celega okraja (kantona) in se zatega del imenujejo okrajni zastopi. Kakor navadne občine zastopajo posamesne vasi, ki so skupaj v eno občino združene, in kakor deželni zastop (ali zbor) zastopa celo deželo, tako okrajni zastop stoji vmes med občino in deželnim zborom, je tedaj od zdalej gori druga stopinja.

Deželni odbor je po dr. Costi na podlagi svojih 2letnih skušenj poročal deželnemu zboru v tej zadevi tako-le (slovenski):

„Slavni zbor! Kar je občinska postava od 17. svečana 1866. l. veljavna, slišijo se tožbe od mnogih strani, da občine (soseske) svojih po tej postavi jim naloženih dolžnosti ne spolnujejo tako, kakor bi imelo biti.

Deželnemu odboru ta prikazek ni neznan ostal, in po preiskavi vzrokov je našel, da take pritožbe najbolj le majhine občine zadevajo, katerim pomanjkuje materialnih (denarnih) in dušnih moči, da bi se postavno razvijale in zadostavale svojim dolžnostim, in da se temu nasproti tam, kjer so se velike občine osnovala, kakor na Notranjskem, razveselilno kaže, da se občinsko življenje zmerom bolj samostalno razvija na podlagi samouprave, in da se občine ne samo popolnoma poslužujejo svojega postavnega področja, temveč tudi branijo zoper vsako poskušnjo, ki jim ga hoče kratiti.

Da zanemarjenje občinskega področja javnemu blagru kvar dela, ni treba razlagati. Vsakdo se tega lahko prepriča, če bere v občinski postavi, koliko opravil spada v občinsko samoupravo. Živa potreba je tedaj, da se osnujejo večje občine, in ker je skušnja pokazala, da poduk in dobri sveti v ta namen ne zadostujejo, treba je postave, po kateri se zapové, do ktere velikosti se občine osnovati morajo.

Druga stvar, ktere dozdej še manjka v soseskinem telesu, so okrajni zastopi. O njih so se že večkrat posvetovali poprejšnji deželni zbori, in eden izmed njih jih je celó zavrzel. Skušnje, ktere so od takrat druge dežele doživele, v kterih so okrajni zastopi vpeljani, priporočajo pa vpeljavo teh zastopov. Razen teh skušenj govore za-nje pri nas tudi obstoječe, celim okrajem skupne potrebe, katerim se zadostovati mora.

Skrb za izpeljavo in zdržavanje okrajnih cest imajo zdaj posebni odbori; to pa bi veliko bolje opravljali okrajni zastopi.

Okrajni ranocelniki in okrajne babice dobivajo plačo iz okrajnih blagajnic (kantonskih kas). Znano je iz sporočila deželnega odbora, da bi bile imele nehati okrajne blagajnice že konec 1867. leta, in le na prošnjo deželnega odbora, ktero je tudi deželna vlada podpirala, je c. k. ministerstvo z dopisom 17. avgusta 1867. leta dovolilo, da okrajne blagajnice ostanejo do konca 1868. leta. Njih nehanje se po tem takem ne bo dalo dalje odložiti. Ker je pa okrajnih ranocelnikov za javno zdravje in ravno tako tudi okrajnih babic neobhodno potreba, in ker se morejo le obdržati, če jim ostane plača iz okrajnih blagajnic, je treba, da jih vzamejo okrajni skupni organi pod svoja krila, in ti bi namreč bili okrajni zastopi.

Deželni odbor nasvetuje tedaj slavnemu zboru, da bi se v posvet vzelo a) kako bi se zapovedalo skladanje premajhnih občin v večje do neke gotove, najmanjše velikosti? b) ali ne bi bilo potrebno tudi pri nas vpeljati okrajne zastope? —

Deželni zbor, spoznavši, da so sedanje občine še zmiraj večidel premajhne, čeravno imamo zdaj 347 občin, 1854. leta pa jih je bilo 500 (pod Francozom in pozneje je bilo le 124 velikih županij), je na ta predlog v 21. seji letošnjega deželnega zbora sklenil, naj se od §§. 1. do 4. prenaredi občinska postava od 17. svečana 1866. leta tako, da vsaka velika občina mora naj-

manj imeti 3000 duš, in da le zavoljo posebnih okolščin sme kaka občina manj duš šteti. Zarad okrajnih zastopov pa je dobil deželni odbor nalogo, naj predari to stvar na vse strani in poroča prihodnjemu deželnemu zboru.

Drobtinice slovstvene.

* Ka — da. — Nekteri so zdaj začeli besedico „ka“ pisati tam, kjer smo prej pisali in večina še pišemo „da“, in mislil bi človek, da po tem takem je óni novi veznik namenjen izpodriniti povsem naš stari „da“, ako ne bi se ob enem velelo pisateljem, delati razloček med enim in drugim. Ali delaj ga, če ga ne znaš! Pravična utegne biti toraj želja, naj bi kak razumnik to mnogim neznanu kakavščino nekoliko razložil ter povedal, kje je ta ka prav domá, odkod izhaja, kje se pravilno piše in ktero korist nam obeta, če ga sprejmemo v knjižno slovenščino. To da že prej bodi rečeno tukaj, kako je vsa podoba, da menda družega dobička od tod ne bo, nego da se Slovenci še bolj odločimo od družih, zlasti južnih Slovanov — (komu ni znana razdružna moč ravno veznikov v slovanskih narečjih!). Veznika ka namreč druga slovanska narečja nimajo niti ga bodo sprejela od nas. Srbske narodne pesme res poznajo besedico ka', skrajšano iz kako (glej Vukov „Rječnik“:

„Evo ima tri godine dana

Ka' je Janko tame dopadnuo“).

To da, če je slovenski ka istega izvira, čemu ne bi pisali v nevezani besedi polnega kako?

* Zaželka — žuželka. — Kako je prav za prav z besedo zaželka, ktero smo v učene knjige vpeljali za „Insekt“? Ravnikar je pisal v tem pomenu zaževka, in po njem je prešla ta beseda tudi v slovarje. Ali kako tolmačiti si jo? Staroslovenščina ima za „insectum“ žuželica (torej slov. žuželka ali žiželka) in enaki koren živí tudi v zdanjih slovanskih jezikih. Ni li tu kaka neugodna pomota? L.

Kratkočasno berilo za zimske večere.

* Stara pomoč zoper to, da ljudje v cerkvi ne spijo. Po „Volksfr.“ je na Danskem kralj Kristijan VIII. z odpisom od 17. maja 1846. l. na samostan Aarhus ukazal to-le: „Ker smo slišali, da ljudje čedalje raji dremljejo v cerkvi, tedaj premilostljivo ukazujemo, da v vsaki soseski se postavijo nekteri možje, kateri v cerkvi okoli hodijo in z dolgo loputo vsekajo vsacega po glavi, kdor spi, da se tako odpravi grda navada, dremati v cerkvi.“

* Zimski prerok, gosp. Zajček v Pragi, prerokuje zimi to-le vreme: Do konca prosenca (januarja) prihodnjega leta bode zima bolj mokra kakor snežena. 17. 20. in 21. prosenca bo veliko dežja in voden sneg po vsi Evropi, in celó povodinj bode do konca prosenca. Prvo čtrt svečana bo brila ostra burja, pa ledú ne bo debelega. Še brez groma in bliska ne bode to zimo. — Če bi to res bilo, bil bi narobe svet!

* Nekaj za zimo. Najhuja burja sè snegom, kar svet pomni, je razsajala 1627. leta v kirgiških stepah Sibirije na Rusovskem. Poginilo je en milijon ovác, 285.000 kónj, 33.000 goved in 10.000 kamel. — Na Angleškem je 1814. l. v 48 urah toliko snega padlo, da ga je bilo na več krajih po 20 do 24 čevljev na debelo.